

Kolejne stwierdzenia burzyka żółtodziobego *Calonectris diomedea* w Polsce

W dniu 15.09.2011, w trakcie obserwacji migrujących ptaków na Mierzei Wiślanej koło Piasków (54°26'N, 19°35'E), zaobserwowano burzyka żółtodziobego *Calonectris diomedea* przelatującego w kierunku zachodnim (MS, MP, SN). Ptak widziany był z odległości około 1000 m przez 5 min., przy użyciu lunet o powiększeniu 20–60×. Warunki obserwacji były sprzyjające a widoczność dobra. Wykonano dokumentację fotograficzną oraz szczegółowy opis dostrzeżonych w terenie cech. Kolejnej obserwacji dokonano w dniu 1.10.2011 koło Krynicy Morskiej (54°24'N, 19°31'E), gdzie widziano osobnika o cechach podgatunku *C. d. diomedea*, który patrolował strefę przybrzeżną i nękany przez mewy, po dłuższej obserwacji oddalił się na wschód. Początkowo obserwowany był z odległości około 250 m przez dwóch obserwatorów (PZ, GB). Następnie, po około godzinie, przez kilka minut ptaka widziało ponownie z większej odległości około 15 osób. Dobre warunki obserwacji umożliwiły wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisu ptaka.

Oba obserwowane osobniki były nieco mniejsze niż mewa srebrzysta *Larus argentatus*. Skrzydła tych ptaków były długie, szeroka i przysadzista głowa była wysunięta do przodu, a część ogonowa węższa niż przód tułowia. Usytuowane w połowie długości tułowia skrzydła skierowane były ku przodowi i ugięte w nadgarstkach. Cechy te powodowały, że ptaki miały charakterystyczną dla burzykowatych *Procellariidae* sylwetkę. Oba obserwowane osobniki charakteryzowały się diametralnie innym lotem niż mewy. Było to kilka dynamicznych uderzeń skrzydłami i bierny lot ślizgowy. W październiku, ptak nękany przez mewy wykazywał dużą zwrotność, a oba obserwowane burzyki, mimo silnego wiatru poruszały się nad wodą bez wysiłku.

Opis ptaków. Wierzch ciała był ciemnobezowy. Osobnik widziany w październiku sprawiał wrażenie ciemniejszego, co zapewne było spowodowane bardziej rozproszonym oświetleniem. We wrześniu dostrzeżono w pełnym oświetleniu żółtobezowy odcień pokryw naskrzydłowych. Na głowie widoczna była „maska” skonstrastowana z jasnym spodem tułowia. U ptaka widzianego we wrześniu możliwe było dostrzeżenie jasnego, masywnego dzioba, choć odległość nie pozwoliła na ustalenie koloru ani wyglądu jego końca. Podczas drugiej obserwacji, prowadzonej ze znacznej bliższej odległości, dostrzeżono, że mocno zbudowany dziób był żółty z ciemną przepaską na końcu. U obu burzyków kuper i pokrywy nadgonowe były ciemnobezowe z rozjaśnieniem u nasady ogona, dostrzeżone wyraźnie (z mniejszej odległości) w trakcie październikowej obserwacji. Spód ciała u obu osobników był białawy, kontrastujący z ciemnym tłem wód morskich; brak było ciemnego rysunku na podbarkówkach czy pokrywach. Końce lotek były czarniawe, wyraźnie kontrastujące z białawymi pokrywami i tworzące ciemną, niezbyt rozległą obwódkę białego spodu skrzydła. Ciemna barwa obejmowała dystalne części lotek dłoni, a czerń spodu tej części skrzydła była rozmyta zajmując niewielką część szerokości dłoni. W trakcie pierwszej obserwacji, ze znacznej odległości, możliwa była tylko ocena rozległości tej czerni jako mniejszej niż 30% szerokości skrzydła, natomiast fotografie wykonane podczas drugiej obserwacji pozwoliły ocenić, że czerń zajmowała około 20% powierzchni, a tylna krawędź skrzydła obramowana była raczej wąską, czarniawą linią.

Oznaczenie podgatunku możliwe było tylko w przypadku osobnika widzianego w październiku. Na formę *diomedea* wskazywał wygląd wierzchu i spodu skrzydeł oraz głowy. Prowadzona z kilkukrotnie większej odległości obserwacja z września nie pozwoliła na dostrzeżenie podobnych detali, choć raczej ciepły ton ubarwienia i niewielki zasięg czerni na

Fot. 1. Burzyk żółtodzioby *Calonectris diomedea*, Krynica Morska, październik 2011 (fot. P. Zientek) – *Cory's Shearwater, Krynica Morska, October 2011*

lotkach spodniej części dłoni (brak wyraźnej granicy) wskazywały na ten sam podgatunek. Tematykę terenowej identyfikacji burzyka żółtodziobego wraz z oznaczaniem obu podgatunków pomijamy, gdyż została ona wyczerpująco przedstawiona w publikacji Gębskiego et al. (2004), a także obszernie opisana w literaturze zagranicznej (m.in. Camphuysen & van der Meer 2001).

Obie obserwacje uzyskały akceptację Komisji Faunistycznej SO PTZool jako czwarte i piąte stwierdzenia w Polsce. Wcześniejsze obserwacje miały miejsce koło Kamienia Pomorskiego we wrześniu 1912 roku

oraz w ujściu Wisły koło Gdańska w latach 1998 i 2003 (Tomiałojć & Stawarczyk 2003, Gębski et al. 2004).

Populacja burzyka żółtodziobego zasiedla północno-wschodni Atlantyk (Cramp & Simmons 1977) i skoncentrowana jest w Europie, gdzie występuje 75–94% światowej populacji. W Europie liczebność jest szacowana obecnie na 270 000–290 000 par i 810 000–870 000 osobników, podczas gdy światowa populacja liczy 900 000–1 200 000 os. (BirdLife International 2012). W obrębie gatunku wyróżnia się dwa podgatunki: *C. d. diomedea* zasiedla wyspy Morza Śródziemnego, a populacja lęgowa skupiona jest u wybrzeży Tunezji, Algierii, Malty, Włoch i Hiszpanii, natomiast podgatunek *C. d. borealis* gniazduje na Atlantyku, najliczniej na Azorach i Wyspach Kanaryjskich (Granadeiro et al. 1998, Xavier et al. 2011). Po okresie lęgowym przedstawiciele podgatunku *C. d. diomedea* migrują wzdłuż wybrzeży zachodniej Afryki, na zimowiska położone głównie na obszarze południowego Atlantyku i Oceanu Indyjskiego, a *C. d. borealis* przelatują na zimowiska położone na Atlantyku oraz u wybrzeży Ameryki Północnej i Południowej. Część z nich migruje też na Pacyfik i Ocean Indyjski (Thibault et al. 1997, Ristow et al. 2000).

Ze względu na niewielką powierzchnię i odizolowanie od większych akwenów wód oceanicznych, Morze Bałtyckie nie jest atrakcyjnym obszarem dla pelagicznych gatunków rurkonosych *Procellariiformes*, takich jak burzyk żółtodzioby. Sąsiedztwo wód oceanicznych powoduje, że najwięcej obserwacji tego gatunku w zachodniej i północnej Europie odnotowano we Francji (gdzie gniazduje także niewielka populacja tego gatunku, Mays et al. 2006, BirdLife International 2012), Anglii, Szwecji, Norwegii i Danii (Olsen et al. 2008, British Ornithologists' Union Records Committee 2009, Kristensen et al. 2009, Sveriges Ornitologiska Training – mat. niepubl.), a do niektórych krajów europejskich burzyk żółtodzioby zalatuje niemal corocznie (Irlandia; Hutchinson 2010). Rzadziej notowano go na wybrzeżu Belgii, Niemiec i Holandii (Deutsche Seltenheitenkommission 2010, Raty & la Commission d'Homologation 2010). Nie stwierdzono go w Finlandii, a tylko sporadycznie notowano w innych państwach nadbałtyckich, np. w Estonii (Gantlett 2004). Odnotowano go nawet w głębi lądu, np. w Czechach, gdzie znaleziono martwego osobnika w roku 1936 (Hudec 1994). Sporadyczne obserwacje z Polski spowodowane są zapewne oddaleniem krajowego wybrzeża Bałtyku od preferowanych przez burzyka żółtodziobego, otwartych wód oceanicznych.

Summary: Next records of the Cory's Shearwater *Calonectris diomedea* in Poland. On 15th September and 1st October 2011, two Cory's Shearwaters were observed and photographed on the Vistula Spit near Piaski and Krynica Morska, Bay of Gdańsk, respectively. Both observations were ac-

cepted by the Polish Avifaunistic Commission and represent the fourth and fifth records for Poland, respectively.

Literatura

- BirdLife International 2012. IUCN Red List for birds. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 16.04.2012.
- British Ornithologists' Union Records Committee. 2009. British Ornithologists' Union Records Committee: 37th Report (October 2008). *Ibis* 151: 224–230.
- Camphuysen C.J., van der Meer J. 2001. Pelagic distribution, moult and (sub-) specific status of Cory's Shearwaters *Calonectris [d.] diomedea/borealis* wintering off southern Africa. *Marine Ornithol.* 29: 89–96.
- Cramp S., Simmons K.E.L. (eds). 1977. *The Birds of the Western Palearctic*. 1. Oxford University Press.
- Deutsche Seltenheitenkommission. 2010. Seltene Vögel in Deutschland in 2009. *Limicola* 24: 233–286.
- Gantlett S. 2004. 2003: the Western Palearctic Year. *Birding World* 17: 19–43.
- Gębski P., Pióro C., Pióro K., Golec B., Zieliński P. 2004. Trzecie stwierdzenie burzyka żółtodziobego *Calonectris diomedea* w Polsce. *Not. Orn.* 45: 265–269.
- Granadeiro J.P., Monteiro L.R., Furness R.W. 1998. Diet and feeding ecology of Cory's Shearwater *Calonectris diomedea* in the Azores, north-east Atlantic. *Mar. Ecol. Prog. Ser.* 166: 267–276.
- Hudec K. (ed.). 1994. *Fauna ER a SR. Ptici*. 1. Academia, Praha.
- Hutchinson C.D. 2010. *Birds of Ireland*. T&AD Poyser, London.
- Mays G., Durand J.-M., Gomez G. 2006. Breeding of Scopoli's Shearwater on the French coast of Biscay. *Ornithos* 13: 316–319.
- Kristensen A.B., Frich A.S., Ortvad T.E., Schwalbe M. 2009. Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2008. *Fugleåret*, ss. 123–144.
- Olsen T.A., Tveit B.O., Bunes V., Mjølshes K.R. 2008. Sjeldne fugler i Norge i 2006. Rapport fra Norsk sjeldenhetskomité for fugl (NSKF). *Ornis Norvegica* 31: 48–97.
- Raty L., la Commission d'Homologation. 2010. Rapport de la Commission d'Homologation. *Années* 2006. *Aves* 41: 153–165.
- Ristow D., Berthold P., Hashmi D., Querner U. 2000. Sattellite tracking of Cory's Shearwater migration. *Condor* 102: 696–699.
- Thibault J., C., Bretagnolle V., Rabouam C. 1997. *Calonectris diomedea* Cory's Shearwater. *BWP Update* 1: 75–98.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. *Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany*. PTPP „pro Natura”, Wrocław.
- Xavier J.C., Magalhaes M.C., Mendonca A.S., Antunes M., Carvalho N., Machete M., Santos R.S., Paiva V., Hamer K.C. 2011. Changes in diet of Cory's Shearwaters *Calonectris diomedea* breeding in the Azores. *Marine Ornithol.* 39: 129–134.

Michał Polakowski

Zachodnia 30A/8, 15-345 Białystok
polnocne.podlasie@gmail.com

Michał Skakuj

Piecewska 30B/16, 80-288 Gdańsk

Sergiusz Niziński

Działowa 25, 60-967 Poznań

Piotr Zientek, Gerard Bela

Stowarzyszenie Obserwatorów Ptaków Wędrownych „Drapolicz”
Żołnierzy 1A /C, 82-120 Krynica Morska